ชื่อเรื่องวิทยานิพนซ์

กระบวนการเรียนรู้ในการดูแลสุขภาพของชาวเขาเผ่ากะเหรื่ยง

ผู้เขียน

นางสาวสิริวรางค์ ปัญญาแก้ว

ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การส่งเสริมสุขภาพ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์อเนก ช้างน้อย ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์มนัส ยอดคำ กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ในการดูแลสุขภาพของ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่อาศัยในหมู่บ้านป่างิ้ว ตำบลทาเหนือ กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดกระบวนการ เรียนรู้ แนวคิดการดูแลสุขภาพอนามัย แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม แนวคิดการรักษาพื้นบ้าน และแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนเอกสารข้อมูลของชุมชน และ การเก็บข้อมูลจากบุคกลต่างๆ ในชุมชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ วิธีการสังเกต ทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม และการทำกลุ่มสนทนา ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ด้วยวิธีการบรรยายและอธิบาย ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ปัจจุบันชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้านป่างิ้วเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการดูแลสุขภาพ จากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ การใช้ประสบการณ์เดิมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน จากวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ สื่อมวลชน ในรูปแบบของการกระบวนเรียนรู้ในครอบครัว ที่มีลักษณะของการสั่งสอน ถ่ายทอดจากผู้อาวุโสในครอบครัวไปสู่ลูกหลานและเครือญาติ กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน มีลักษณะได้รับการสอนจากครูที่มีเนื้อหาหนังสือเรียน จากกิจกรรม โครงการด้านการส่งเสริม สุขภาพในโรงเรียน การเข้ามาจัดการอบรม และจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข กระบวนการเรียนรู้ในระบบแพทย์พื้นบ้าน มีลักษณะของความเชื่อถือ สรัทธา และเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กระบวนการเรียนรู้ในระบบแพทย์

แผนปัจจุบันและการสาธารณสุข มีลักษณะของการได้รับบริการจากแพทย์แผนปัจจุบันมากขึ้น ทำให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ และความรู้ในระบบการแพทย์แผนปัจจุบันเพิ่มขึ้น อันทำให้เกิด การยอมรับ และเชื่อถือในระบบการแพทย์แผนปัจจุบัน กระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษานอก ชุมชน ทำให้มีโอกาสได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้กับบุคคลภายนอกชุมชนมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เสรษฐกิจ การศึกษา การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ รวมถึงการพัฒนาทางการแพทย์และการสาธารณสุข เป็นปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการคูแลสุขภาพของชาวเขา เผ่ากะเหรื่ยง ที่มีลักษณะของกระบวนการเรียนรู้จากบุคคลภายนอกชุมชน การเรียนรู้ผ่าน สื่อมวลชน การได้รับการศึกษา การรู้จักโรค การเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข มากขึ้นกว่าในอดีต สำหรับปัจจัยภายใน คือ การเปลี่ยนแปลงความเชื่อเกี่ยวกับการคูแล ป้องกัน และรักษาโรค แรงจูงใจในการคูแล ป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพ ที่ทำให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้ในการคูแลสุขภาพของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ที่มีลักษณะของการผสมผสานความเชื่อตาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กับการแพทย์แผนปัจจุบัน ที่ทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเห็นถึงผลกระทบของ การเจ็บป่วยต่อการดำเนินชีวิต จึงเกิดเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่จะทำให้ตนเองมีสุขภาพดี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Copyright © by Chiang Mai University All rights reserved

Thesis Title Learning Process on Health Care of Karen People

Author Miss Sirivarang Panyakeaw

Degree Master of Education (Health Promotion)

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof. Anek Changnoi Chairperson

Assoc. Prof. Manut Yodkum Member

ABSTRACT

The purpose of this research was to study learning process on health care of Karen people who lived in Par-Yhiew village Tar Neorn district Mae on sub-district Chiang Mai province.

This study was qualitative research. It studied document about concept of learning process, health care, social and culture change, local treatment and local knowledge along with document of community and non-formal interview. The observation was participate and non-participate and group discussion. Data was collected. The researcher checked correction and completely. Data was analyzed by description. The result of this study, it was found that

In the present, Karen people in Par-Yhiew village got health care learning process passed on ancestors. They used original experience and exchanged experience each other about traditional, believing, local knowledge and mass media. The pattern of learning process within the family it was teaching and passed on from senior in family through descendants and relation. The learning process in school, they got knowledge from teacher that brought from texts, activities, health promotion projects in school, training and activities promotion from public health officer. The learning process of local doctor it was believing, confidence and local knowledge which had since the past until now. The learning process about modern medicine and public health, they got service form modern medicine increased. They had

experience and knowledge about modern medicine increased. They accepted and believed in modern medicine. The learning process outside community, it had opportunity to exchange experience with outsider increased.

The change of social, economic, education, politics, administration, culture, traditional, worship and believing included development of medicine and public health, they were outside factors which supported learning process from community outsider. The learning process through mass media, they got knowledge about disease, medicine service and public health service more than the past. For internal factor they changed believing about health care, preventive and disease treatment, health care motivation, prevention and health promotion. Karen people got health care learning process which mixed with local knowledge believing and modern medicine. Karen people knew effect of illness on living. It was motivation to learn how to have good health.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Copyright © by Chiang Mai University All rights reserved